

NÉPNEVELŐK LAPJA

TANÜGYI, TÁRSADALMI LAP.

MEGJELENIK MINDEN KEDDEN.

Kiadótulajdonos: a MAGYAR TANÍTÓK OTTHONA
Budapest, V., Ferenc József-rakpart 39.
Előfizetési ár: egy évre 12 korona,
melyet a kiadótulajdonos címére kell küldeni.

A szerkesztő lakása:
Bpest, VII. Bethlen-utca 8. sz. I. em. 10.
A lapot illető minden szellemi közleményt,
cserepéldányt ide kell küldeni.

Felelős szerkesztő: HAVAS ISTVÁN

A tanítók előmenetele.

(Tanügyi hatóságaink figyelmébe.)

A nemzetek műveltségének hőmérője: népoktatásuknak állapota. Kultur-államnak nem nevezhető az olyan szervezet, amelynek népoktatása fejletlen. Fejletlen pedig az olyan népoktatás, amely törvényes intézkedések híján nem terjed ki az állam legkisebb, legutolsó egyedére; de fejletlen az is, amely törvényes intézkedések ellenére: a nép ezreit tudatlanságban hagyja.

Magyarországon a lakosságnak 39%-a nem tud írni és olvasni, holott épp az elmúlt esztendő folyamán ültük meg negyvenéves jubileumát annak a népoktatási törvénynek, amely az *iskolakötelezettség* elvét kimondja. Negyven esztendő alatt tehát a kultúra legelemibb részei a lakosság teljes kétharmadának sem vésődtek lelkébe s így népoktatásunkat még mindig fejletlennek kell mondanunk.

Akik ennek az elmaradottságnak okait keresik: rendesen a rideg gazdasági okokban vélik azt megtalálni. Elhisszük és aláírjuk, hogy Magyarország a kiegyezéstől kezdődően nehéz gazdasági viszonyok közt sínylődött s hogy amíg a hadsereg milliókat nyelt el évenként: a népoktatás oltárára csak a szegény asszony két fillére jutott. De ez a két fillér is ama bibliabéli asszony *forró, tiszta szándéka nélkül tétetett le*. Ami alatt azt tessék érteni, hogy a magyar kormányoknak Eötvös (ránk nézve korai) halálától kezdve napjainkig a népoktatás érdekei iránt *igaz érzékük sohasem volt*.

A hibának eredete az erkölcsiekben tehát épp úgy megtalálható, mint az anyagiakban.

Avagy próbáljon valaki az elmúlt időben olyan hatalomhoz jutott államférfiút keresni, aki a népoktatás eszméit Eötvöshöz méltóan lobog-

tató zászlajára felírta volna! Az egyetlen Szathmáry György működése csillanik meg a nagy ürességben, de ez a kis fény is csak amolyan hulló csillag. Szathmáry nem folytathatta tovább; olyan hatalomhoz, mellyel alkothatott volna, sohasem jutott.

És ahogy az államférfiakban nem volt meg a népoktatás iránt való érzék, épp úgy nem lehetett fel annak a nyoma egyebekben, másutt sem. A miniszterek kedvencei azok lettek, akik minél kisebb s minél olcsóbb költségvetést tudtak kimódolni, akik a tanítók feljajduló panaszait minél ügyesebben el tudták hallgattatni, szóval: akik nem a kultúra igaz híveinek, hanem a taktika mestereinek bizonyultak. A magyar kultuszminiszterek jobbjai, dolgozótársai javarészt ilyen férfiak lettek.

De talán szerte az országban a törvényhatóságokban elhangzottak eszmék a népoktatásnak előbbé tételére? Efélékkel ott bajlódni nem szoktak; ez a hagyomány. A mi közigazgatási felfogásunk majdnem a jelenvaló időkig a kulturáról annyi, hogy minek a parasztnak a tudomány!)

Vagy talán az írók, a „haladás szövetnekei“ karolták föl a népoktatást és írtak agitáló műveket: a küzdő tanítóról, a falu elhagyatottságáról¹⁾, a kulturátlanságról. A pipás és a részeg kántornak megteremtették ugyan a groteszk figuráját, tollra méltó tanító hőst másmit sem láttak. Pedig volt jó tanító is elég; de olvasóközönségünkben a kultúra apostolai iránt nem volt érzék, ilyesmiről könyvet írni az íróknak eszébe sem jutott. Ki olvasta volna?

Milyen érzékük lehetett azoknak, akik egyáltalán nem is olvastak!

Vagy talán a különböző vallásfelekezetek különféle gyülekezetein hangzott fel agitáló szó, eszme, tett a magyar népoktatás fellendítése érdekében? Ha szóba is került, nem sok köszönet volt abban; akárhányszor féltékeny tiltakozásnál alig volt egyéb. Kimerült a felekezeteknek részint egymás közt való, részint az állam között való határsértések elintézésében.

A népoktatást előbbre vinni, annak munkásait fölemelni a szellemi és anyagi bajokból: őszinte szándéka itt senkinek sem volt.

A legnagyobb kegy, amikor tanítói működés megbecsüléséről esik szó, illetve cselekedet: valami kis ezüstkereszt, vagy aranykereszt; egy hajszállal sem nagyobb megtiszteltetés, mint az udvari lovászé. Így hát az udvari lóápolás és a nemzeti népnevelés egyértékű munkásságnak taksáltatik.

¹⁾ A magyar vármegyei gondolkodás jeles ismerője: *Eötvös Károly* is elejt irásában eféle gondolatokat: „Tízezer esztendeig igen jól meg volt az emberiség anélkül, hogy Lókuton jó népiskola lett volna. Meg lesz ezentúl is“. (*A Bakony*, II. kötet 110. lap.)

²⁾ A *Falu jegyzője* egy nemesebb, tartalmasabb kornak az alkotása és a közigazgatás bajait feszegeti.

Ha valaki azt hiszi, hogy ez nem a multból maradt legsötétebb középkori felfogás: akkor a lóápolás és nemzeti népnevelés is egyértékű munka.

Csáky Albin gróf, volt közoktatásügyi miniszter a tanum, hogy a tanító egész évi munkája csak háromszáz forintot ér, mert ő ez összeghez másfél évtizeddel ezelőtt a tárcáját kötötte.

Ime, nem levegőből vett adalékok ezek annak az állításomnak igazolására, hogy a magyar közvéleményben a népoktatás nagy fontossága iránt nincs érzék. Mondhatnám azt is, hogy ez a kultur-érzék hiánya.

De nem akarok lenni igazságtalan, — és itt már örvend az én kulturáért rajongó szivem, — amikor rámutathatok egyes olyan újabb jelenségekre, amelyek a haladás kezdő léptei.

Az 1907. évi 26. és 27. t.-c., amely a függetlenségi pártnak éveken át hirdetett népoktatási programjából egy kis részt megvalósít, kiemeli a tanítót a 300 forintos fizetés keserveiből és köztisztviselőnek mondja ki. Aki tehát ezután a tanítót az iskolában megrugdálja, a törvény részéről oly szigorú elbánásban részesül, mintha pl. az adóvégrehajtót bántotta volna. És ezért évtizedeken át kellett harcolniuk a magyar tanítóknak!

E törvénycikkek egyikéből kifolyóan Apponyi Albert, a haladást jelző törvénycikkeket megalkotó kultuszminiszter, a napokban százharminchat tanítót és tanítónőt nevezett ki tiszteletbeli igazgatóvá évi kétszáz korona fizetésemeléssel. Ha ez az anyagi emelkedés nem is valami túlságosan nagy, de a tiszteletbeli igazgatói kinevezéssel egyetemben mindenesetre szebb kilüntetés, mint bármely más, amivel eddig a tanítót honorálták.

Amde ezzel csak az állami státusban levő tanítókat lehet kitüntetni. A községek és felekezetek népnevelőit igen gyéren éri valamelyes elismerés. A herceg-primás egyes esetekben pusztá címmel kitüntet egy-egy buzgó kath. tanítót, amikor *főtanítóvá* nevezi ki. De ez a cím a mellett hogy az *Oberlehrer* szolgálai lefordítása, helytelen magyarázatra is ad alkalmat, mert akkor a többi tanító eo-ipso: altanító s így a nagy többségre *sértő címzés*. Az egyik vidéki törvényhatóságról is olvastuk, ha jól emlékszem: a nagyváradiról, hogy a városi tanítók felügyelő-igazgatóját tiszteletbeli városi tanácsos címmel tüntette ki. Ezzel aztán ki is merülnek e szórványos jelenségek.

Szándékosan hagytam utóljára a székesfővárost.

Még a mostani polgármester: *Bárczy* tanácsossága idején indult meg mozgalom a tanítói fizetések rendezésére. Ugy tudjuk, tervezetet is dolgozott ki erre nézve Székely Károly kollégánk; e szerint a tanító bizonyos szolgálati év elérése után főtanítóvá lép elő. Az eszme: jó, a *főtanító* elnevezés azonban igen rossz. Ellene egész erőnkől tiltakoz-

nánk, ha valahol komolyan említették. Stílt német fogalom, akárcsak az Oberkellner, és amint már mondtam, sértő is a többségre nézve.

A főváros mai vezetősége minden kulturát szerető magyar ember nagy gyönyörűségére működik. A kultúra alapja: a népoktatás; a tanító, mint *Weszely Ödön* helyes meghatározásából folyik: a kultúra átszarmaztatója.*) Lehetetlen, hogy ne történjen arra nézve valamely komolyabb lépés, hogy a fővárosi tanítók érdemesebbjei, fásasztó, lelkiismeretes munkájuk jutalmául: hozzájuk méltó elismerésben részesüljenek. Valamennyi intézetet vezető igazgató nem lehet; a megalkotás alatt levő szakfelügyelői intézmény is csak néhány ember számára nyit előléptetést. Sok száz derék, igaz tanító pedig soha a legkisebb elismeréshez sem juthatna. Minden pályán van elismerés, emelkedés; csak itt a tanítóin ne legyen? Tessék elképzelni egy negyven év óta dolgozó fővárosi tanítót, aki ma is 330 forint lakbért kap! És ha ötven évig dolgozott volna: akkor sem kapna többet.

A főváros, amely népoktatási intézeteinek mineműségére nézve megelőzte az államot, a tanítói munkásság megjutalmazásában sem maradhat el amattól.

Fizetésrendezés küszöbén állunk, a szabályzatot úgy kell megalkotni, hogy abban a tanítói munkásságnak tágabb és nagyobb elismerése foglaltassék, mint az eddigiben. És erre nézve erős a hitünk, hogy így lesz, mert így kell ennek lennie. Aki a tanítót megbecsüli, az azt akarja, hogy jó tanítói legyenek. A népoktató kultúra átszarmaztatása pedig csak olyan, amilyenek az átszarmaztatók: a tanítók.

Egy megdöbbentő mondás kelt szárnyra az újabb időben. Ugy szól, hogy a tanítói pálya komoly, ambiciózus férfinak: nem pálya. Aki ezt a mondást először dobta oda a szellemi piacra: üszköt vetett a népoktatás templomába. A mai reális, sőt: anyagiás gondolkodású nemzedék el fogja kerülni a tanítói pályát, és csak a tehetetlenség fog reá fanyalodni.

Becsüljétek meg a tanítókat és adjatok nekik méltó egzisztenciát, tekintélyt, tudást, műveltséget, mert bizony mondom: nem leszen jó tanítótok!

De mi hiszünk a jobb jövőben, mert hit nélkü! nincs üdvözülés. Azonban dolgoznunk is kell: a jobb jövőért, másokért és magunkért!

Havas István.

Jelentés a báró Wodianer-jutalmakról.

Április 26-án osztották ki a b. Wodianer-jutalmak akadémiai díját a két kitüntetett tanítónak, kiknek neveit különben is hoztuk már. Nem érdektelen ebből az alkalomból az Akadémia nagyérdemű főtitkárának: *Heinrich Gusztávnak* jelentését olvasnunk, amely tanulságos világot

*) A modern pedagógia útjain. Franklin-Társulat. 1909. (26. 87. lap.)

vet mind a jelentéstevő tanfelügyelők buzgalmára, mind a kitüntetésre ajánlott kartársak érdemes munkásságára nézve.

Épp azért megszereztük a b. jelentést, és adjuk olvasóinknak egész terjedelmében.

Id. kapriorai Wodianer Albert 1892. december 3-án kelt végrendeletében 50 000 K tőkeösszeget hagyott a M. T. Akadémiára oly rendeltetéssel, hogy az összegnek évi kamatai, két egyenlő részre osztva, tehát ezer-ezer korona, jutalmul adassanak évenként két oly néptanítónak, kiket Akadémiánk e kitüntetésre legméltóbbnak tart. A jutalom odaítélésénél figyelembe veendő a néptanítónak a gyermekek nevelése és tanítása körül kifejtett gyakorlati munkássága, nevelő és oktató buzgalma, a gyermekekkel való gondos és szerető bánásmód az iskolában és ezen kívül, tanításának helyes módszere és erkölcsi hatása; továbbá a tanítónak az iskolán kívül a felnőtt nép erkölcsének, értelmiségének és anyagi helyzetének javítása körül kifejtett gyakorlati fáradozása; végre egyéb, a tanító értékét és közbecsülését a társadalomban emelő tevékenysége.

Akadémiánk az Ügyrend 145. §-a értelmében fölkérte a vallás- és közoktatásügyi miniszteriumot a tankerületi hatóságok ajánlatainak beszerzésére, mire hazánknak összesen 66 tankerületéből 53 tanfelügyelő összesen 84 tanítót hozott javaslatba (a múlt évben 46 tanfelügyelő 76 tanférfiút ajánlott). Az ajánlottak közt van:

- a) felekezeti iskolai tanító 16 (tavaly 18),
- b) felekezeti iskolai igazgató 10 (6),
- c) községi iskolai tanító 5 (6),
- d) községi iskolai igazgató 4 (3),
- e) állami iskolai tanító 10 (11),
- f) állami iskolai igazgató 33 (31),
- g) bányatársulati iskolai igazgató 2 (1),
- h) kincstári iskolai tanító 1 (1); — tekintetbe nem jöhet 3 (nyugdíjas 2; folyamadott, de tanfelügyelője nem ajánlotta 1).

Az ajánlottak között van tehát

a) tanító --- --- 32 (tavaly 35),

b) igazgató --- 49 (tavaly 41).

Nem küldött jelentést 9 tanfelügyelő (tavaly 13): Arad, Árva, Bács-Bodrog, Csik, Gömör, Győr, Nyitra és Torontál vármegyék tanfelügyelői; jelentést küldött, de jutalomdíjra nem ajánlott 4 tanfelügyelő (tavaly 7): Bars, Krassó-Szörény, Liptó és Szeben vármegyék tanfelügyelői.¹⁾

A tanfelügyelők ideai jelentéseikben *feltűnő nagy számmal ejtettek el régibb jelölteket*. Összesen 22 azoknak a száma, akik ilyen módon kimaradtak (a múlt évben 15-en voltak, az előző évhez mérten) és viszont nem kevesebb mint 33 új jelölt (tavaly csak 11) került a minősítvényi táblázatba. Az Akadémia e feltűnő ténnyel szemben oly kéréssel fordul a nagyméltóságú vallás- és közoktatásügyi miniszter úrhoz: méltóztassék a tanfelügyelőket fölhívni, hogy jövőre az előbb ajánlott tanférfiak mellőzését, ha csak röviden is, indokolni sziveskedjenek.²⁾

¹⁾ Hihetetlen, hogy 13 vármegyében egyetlen-egy tanító sem akadt, aki a Wodianer-díjra ne volna érdemes! Itt nyilván más okok játszottak közre. *Szerk.*

²⁾ Nagyon helyesen és bölcsen cselekszik az Akadémia. *Szerk.*

A bíráló bizottság, melynek elnöke a Magy. Tud. Akadémia elnöke. az idén is, az Ügyrend idézett szakasza értelmében, az Akadémia elnökei- és titkáraiból állott (csupan König Gyula rt., a III. osztály titkára, nem jelenhetett meg, mert nem volt Budapesten), és a bizottságba, felvilágosítás szolgáltatása végett a vallás- és közoktatásügyi miniszter úr kiküldötte Halász Ferenc és Kacs Kovics Mihály miniszteri tanácsos urakat, a Magyarországi Tanítók Országos Bizottsága pedig Trájtler Károly székesfővárosi és Kozma László igazgató-tanító urakat. Az elnök úr, a bizottság tagjainak véleményét meghallgatván, a beérkezett ajánlatok áttanulmányozására és ezek alapján a részletesen minősítő táblázat elkészítésére az idén is Trájtler Károly igazgató urat kérte föl, aki a reá bizott fáradságos és kényes feladatnak rendkívüli ügyszeretettel és lelkiismeretességgel felelt meg.

A tanfelügyelők jelentéseikbe: az idén a szokottnál is részletesebb és kimerítőbb életrajzi és működési adatokat mutattak be és általában, a Wodianer-alap intencióihoz híven, leginkább oly tanítókat hoztak javaslatba, akik nemcsak az iskolában állották meg emberül helyüket, de az iskola falain kívül, a nép erkölcsének, értelmiségének és anyagi helyzetének javítása körül is kiváló érdemeket szereztek. „Örvendetes tény az”, mondja az előadó igazgató úr jelentésében, „hogy a kitüntetésre ajánlott tanítók között ez alkalommal sokkal több a kitűnők között is kiváló, a Wodianer-alap szellemének teljesen megfelelő és a jutalomdíjra érdemesíthető tanítók száma, mint bármikor eddig. A jutalomdíjaknak immár évek hosszú sora óta odaitélése, a megjutalmazott tanítóknak a M. Tud. Akadémia összes ülésén történő ünnepies kitüntetése fölemelő hatást gyakorol a tanítóságra és olyan nemes versenyt idézett elő, amelynek áldásos következményei nem maradhatnak észrevétlenül. Bámulatos, hogy tanítóink közül *hányan varázsoltak igazi Boldogházát ott, ahová őket a sors helyezte.* Egyes életrajzokat olvasva, örömmel vettünk tudomást arról, *mennyi rátermett és hivatásszeretettel munkálkodó néptanítója van hazánknak*, akik nemzetépítő munkásságuk mellett mint névtelen hősök és mint a nemzet igazi napszamosai mégis ismeretlenek maradnak.”

A bizottság f. évi márc. 8-án tartott ülésében beható vizsgálat alá vette a beérkezett ajánlatokban foglalt adatokat, tanulságos és teljesen tájékoztató áttekintésben feltüntető minősítési táblázatot és figyelembe véve az ajánlottaknak mind az iskolában kifejtett tanító és nevelő munkásságát, mind az iskolán kívül a felnőtt nép erkölcsének, értelmiségének és anyagi jólétének javítása körül tanúsított fáradozásait, teljes egyértelműséggel

I. *Lakatos Károly* komáromi községi iskolai igazgató-tanítót, aki 1861-ben született, Pápán nyert tanítói oklevelet, méhészeti és gyümölcsészeti tanfolyamot is végzett, és

II. *Elek Gyula* kolozsvári állami iskolai igazgató-tanítót, aki 1860-ban született, Kolozsvárott nyert tanítói oklevelet, gazdasági ismétlő és tanítói továbbképző tanfolyamot is végzett,

ajánlja a M. T. Akadémiának az 1908-ik évi Wodianer-jutalommal való kitüntetésre.

A jelentéstevő igazgató úr e kiváló és nagyérdemű tanférfiakon kívül még a következő tizenkét tanítót emeli ki mint olyanokat, akik jutalomra érdemesek volnának:

1. *M. Székely* János kézdivásárhelyi állami iskolai igazgató-tanító (Háromszék vármegye.)
2. *Zádor* Gyula sárosfai községi iskolai tanító (Sáros vármegye).
3. *Stampay* János kőbölkuti róm. kath. iskolai főtanító (Esztergom vármegye).
4. *Bocsek* György trencsényi áll. iskolai igazgató-tanító, kirendelve a trencsényi Tanítók Háza gondnoki hivatalába (Trencsén vármegye).
5. *Szász* Ferenc siménfalvi állami igazgató-tanító (Udvarhely vármegye).
6. *Sarkadi* Sándor szilágycsehi állami igazgató-tanító (Szilágyszék vármegye).
7. *Holczer* József királyhídi állami igazgató-tanító (Mosonvármegye).
8. *Szalóky* Dániel csokonyai ref. tanító (Somogy vármegye).
9. *Orsóvszky* Gyula nyiregyházi róm. kath. iskolai igazgató-tanító (Szabolcs vármegye).
10. *Wirth-Bene* Gábor zirci róm. kath. iskolai főtanító (Veszprém vármegye).
11. *Kolumbán* Ágoston erzsébetvárosi állami iskolai igazgató-tanító (Kis-Küküllő vármegye).
12. *Lévay* Imre hajdúböszörményi ref. iskolai-igazgató (Hajdu vármegye.)

Midőn a bizottság most, a mondottak alapján, Lakatos Károly és Elek Gyula érdemes tanférfiaknak a Wodianer-jutalommal való kitüntetését javasolja, egyuttal kéri a M. Tud. Akadémiát,

1. fejezze ki köszönetét a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszteriumnak, valamint a magyarországi tanítók országos bizottságának a bírálati anyag beszerzéseért és azokért a becses felvilágosításokért, amelyeket képviselőik a bíráló-bizottságnak adtak: Trájtler Károly igazgató úrnak pedig a minősítési jelentésnek szakavatott és teljesen megbízható kidolgozásáért;

2. terjessze föl a tanfelügyelők ajánlatát és a bizottságtól készített, illetve elfogadott minősítési táblázatot a vallás- és közoktatási miniszteriumhoz esetleges további felhasználás végett;

3. értesítse Lakatos Károly és Elek Gyula igazgató tanító urakat, hogy a M. Tud. Akadémia őket a Wodianer-jutalomra érdemesítette; egyúttal kérdeztesse meg a kitüntetett tanférfiakat, hogy személyesen akarják-e f. é. április 26-án, az Albert-napját követő összes ülésen, a jutalmat átvenni, vagy pedig a jutalomnak postai megküldését kívánják.

Heinrich Gusztáv.

Egy olvasási óra az V. osztályban.

Irta: Bertalan Ilona.

Nem céлом módszertani értekezést írni az olvasmányok tárgyalásáról, az olvasatási óráról. Egyszerűen közepén ragadom meg a dolgot, bemutatok egy olvasási órát, úgy, miként azt osztályomban megtartottam. Természetes, hogy az eljárás, az anyag feldolgozása, cél szerint más és más lehet. Az osztály képessége, előhaladása, a tanító egyénisége az irányító.

Tanító: Miről tanultunk az előző földrajzi órán? Mondd meg A. !
 A.: Az előző földrajzi órán Magyarország különböző nyelvű népeiről tanultunk, összehasonlítottuk azoknak testi és szellemi tulajdonságait.
 T.: Helyesen feleltél, jól van! T.: Mi volt az a magyar *faji, lelki tulajdonság*, amelyet a történettel kapcsolatban mint *magyar lelki tulajdonságot* kiemeltünk? Megmondja B. ! B.: A magyar ember természete, lelkitulajdonsága, hogy az erőszaknak nem enged, azt figyelembe sem veszi, de szép szóval mindenre rávehető. T.: Jól van!

Tanító: Ma egy rövid kis elbeszélést fogunk olvasni, amely igazolja azt, hogy a magyar az erőszaknak nem enged, de a szép szóra annál jobban hajlik. Nyissátok ki az olvasókönyvet a 18-ik oldalra. Olvasd el a címét ennek az olvasmánynak. . . D. ! (Olvassa.) „Az alföldi kocsmáros.” T.: Kiről fogunk az elbeszélésben szólni? E. ! E.: Az alföldi kocsmárosról. T.: Mondd ezt a címet rövidebben. F. ! F.: A kocsmáros. T.: Mikor tudunk többet az elbeszélésből, ha azt mondjuk: „Az alföldi kocsmáros,” vagy ha azt nem mondjuk: „A kocsmáros?” G.: Ha azt mondjuk: az alföldi kocsmáros. T.: Miért kellett megnevezni, hogy alföldi? Gyermekek: Mert lehetett volna felföldi, vagy székellyöldi is a kocsmáros. T.: Jól van!

Tanító: Ez a kis elbeszélés tehát az alföldi kocsmárosról szól, aki csendesen üldögélt a háza (a kocsmá) előtt, mert dolga nem volt. Egyszerre egy úri fogat hajtát az udvarára, amelyből egy előkelő úr szállott ki. Parancsoló hangon szólott az udvaron dolgozókra, keresve a kocsmárosot. De a kocsmáros nyugodtan pipázgatott, mintha semmi sem történt volna. Az idegen úr — a vendég, — kihívó, lenéző hangon a kérdések seregével ostromolja. Van-e külön szoba? Istálló a lovaknak, fészter a hintónak, enni-innivaló, jó ágy? A kocsmáros a heveskedőt figyelemre sem méltatja, csak foghegyről szól oda.

Midőn az előkelő vendég megnevezi magát, félvállról mondja, nem törődik azzal, hogy ki a vendég. Ekkor az érkezett vendégek közül a másik fordul a kocsmároshoz. Édes földimnek szólítja, elpanaszolja, hogy fáradtak, pihenni szeretnének, éhesek, innivalót kér. Nem azt mondja, hogy megfizetnek érte, hanem az Isten nevében kéri. Erre a kocsmáros felugrik ülőhelyéről, betessékeli vendégeit, ellátja őket minden szükséggel, minden jóval.

Tanító: Megkezdji az olvasást. G. ! (Egynehány tanulóval elolvas-tatjuk az elbeszélést, kétszer. Itt-ott a kifejezéseket, fogalmakat magya-rázzuk.) Mit értesz az alatt: „Föl sem veszi a világot?” Mondd meg más szóval? Gy.: Nem törődik senkivel, semmivel. Nem törődik azzal, hogy mi történik körülötte. Helyes! T.: „Egyszer pompás hintó gördül be az udvarba . . .” Ismeritek-e a hintót? Ki látott már hintót? A gyermekek jelenkeznek. T.: A hintó rugalmas kocszi. Az ülések rúgókon

állanak, hogy a rázást mérsékeljék. T.: Ki tudja megmondani, hogy történelmi órán mikor említettük a hintót? Gy.: Nagy Lajos király idejében híres volt a magyar gyártmányú hintó. T.: Jól van! Mit mondtunk eddig, felelt-e ma ez az iparágunk? G.: Igen, ma is felelt. Ma is kiváló hintókat készítenek. T.: Hol láthatunk régi hintókat? Gy.: A muzeumban. T.: Mi tette a régi hintókat rugalmassá? Gy.: Az, hogy a kocsi felső része az ülésekkel szíjon függött.

T.: Mi a félszer? Gy.: Kocsiszin, amelybe a kocsikat betolják, hogy az eső ne érje. T.: Mikor nevezzük félszernek?

Gy.: Ha a tetőzetnek csak a fele van meg. (Magyarázzuk. A magyarázatot rajzzal is kísérjük.)

T.: Hogyan adott a kocsmáros haragjának kifejezést? Mit felelt a vendég sok kérdésére? G.: „Van a ménkü.“ T.: Mi a ménkü? Gy.: Mennykő. T.: Ménkü magyaros kifejezés, népiesen: *istennyila*. T.: „Ráförmedt“ mond ezt más szóval? Gy.: Rákiáltott, vagy pedig haragosan rászólt. T.: „Förmed,“ ebben benne van, hogy parancsolva, haragosan és gorombán szól. T.: „Ugyan édes földim . . .“ Mit jelent ez: „földim?“ Gyermek más szóval megmondja. Meghatározza, ahogyan tudja. T.: Magyaros, népies megszólítás, azok illetik egymást ezzel a megszólítással, akik egy vidékről valók. De használják széltiben idegeneknek is, midőn kedveskednek nekik. Közlebbi összetartást (rokonság) fejez ki az „atyafi“ vagy „atyámfia“, de nem népies, nem magyaros, olykor lekicsinylést fejez ki. T.: „Harapni való.“ Mit nevezünk harapni-valónak? Gy.: Ennivalót. T.: Rendesen a kéznél levő ennivalókat értjük alatta, többnyire hideg ételt. T.: Megtraktálja vendégeit . . .“ Gy.: Megvendégeli őket. T.: Latinból átvett, megmagyarosodott szó. A múlt század elején még igen sokan beszéltek Magyarországon úgy, hogy minden harmadik-negyedik szavuk latin volt.

Ujból elolvastatjuk az olvasmányt. Elolvastatás után a figyelmüket felhívjuk arra, hogy hányan beszélgetnek az elbeszélésben. Gyermek megmondják, hogy: a vendég, a kocsmáros és a másik vendég.

T.: Ha így ketten vagy hárman beszélgetnek egymással, minek nevezzük az ilyen elbeszélő alakot? Gy.: Párbeszédnek. T.: Azt a részt, amelyben az író az első vendég szavait adja vissza, elfogja olvasni A.! A.: olvassa . . . „Kíált parancsoló hangon az utazó úriember.“ T.: Az ilyen értelmező, elbeszélő részeket kihagyjuk az olvasásnál! T.: A kocsmáros szavait . . . B.! A második vendégét . . . C.! fogja elolvasni. (A kijelölt gyermekek olvassák.) T.: Elolvastunk-e mindent. D? Nem kellett mindent elolvasni. T.: Miért nem? Gy.: Mert közben-közben az író is beszél. Jól van! T.: D. te fogod azokat a részeket olvasni, amelyeket az író mond el. A gyermekek úgy olvassák.

Még párbeszéd alakjában újabb négyvel elolvastatjuk, azokkal, akik

igyekeznek szépen, értelmesen, hangsúlyozva olvasni. Többszöri elolvasatás után megkérdezzük a gyermekeket miért *ma* olvastuk ezt az olvasmányt? Gyermekek megmondják, mert az előző földrajzi óra anyagával kapcsolatban van. T.: *Minék a bizonyítására?* Gy.: Azon magyaros lelki tulajdonság bizonyítására, *hogy a magyar az erőszaknak nem lenged, azt figyelembe sem veszi, de szép szóval mindenre rávehető*. T.: Ki képviseli itt a magyar embert? Gy.: A kocsmáros. T.: Ki az, aki erőszakosan lép fel vele szemben? Gy.: Gróf Seifenstein. T.: Ki az aki megtalálja a kocsmáros szívéhez az utat? Gy.: A gróf titkárja. T.: Igen! A kocsmáros a parancsoló hangra rá sem hederített, a ráfőrmédőt figyelembe sem részesíti, de a szép szóra mindent megkapnak tőle, amire szükségük van. T.: Mit tanultunk ebből az elbeszélésből? Gy.: Azt, hogy szép szóval sokszor többre mehetünk, mint parancssal. T.: Tanuljátok és szokjátok meg gyermekek, *soha sem szabad parancsolóan fellépni, nem csak azt kell megválogatni, hogy mit mondotok, de azt is, hogy minő hangon mondjátok!*

A következő nyelvtani órán az olvasmányt nyelvtani szempontból tárgyalhatjuk. Vagy szóbeli fogalmazás után mint fogalmazványt leiratjuk. Esetleg a számtani órán elkészítettjük a kocsmáros számláját, a mult század 50-es éveinek gazdasági viszonyát véve figyelembe, midőn 5—10-szer drágább volt a pénz s olcsóbb az árú. Vagy gazdaságtani órán vesszük. (Minő vacsorát készít a kocsmáros?)

Én a fogalmazási órán vettem újból elő az olvasmányt.

* * *

Fogalmazás. Tanító: Miről is olvastunk a mult órán? Gy.: Az alföldi kocsmárosról. T.: Ki írta? Gy.: Jókai Mór. T.: Ki volt Jókai Mór? Gyermekek a már tanultakat elmondja. T.: Miben volt kiváló, szinte utólérhetetlen Jókai? Tanító magyarázza. Az elbeszélései, regényei meséinek kigondolásában. Könnyed, kellemes, magyaros nyelvben. T.: Ebből a kis elbeszélésből kitűnik e Jókai írói egyénisége? A gyermekek felelnek s kérdésekre elmondják, bizonyítják ezt.

T.: Ki vállalkozik elmondani az elbeszélést? Elmondja egy gyermek. Ezután eggyel elmondatjuk a befejező részt.

T.: N.! Te olvasd el azt a párbeszédet, amely a gróf titkárja és a kocsmáros között történt, azokkal a részekkel együtt, amiket az író elmond. Gy.: „Ekkor a gróf titkárja lép oda az emberhez, s megszorítva kezét nyájasan felszólítja:

— Ugyan édes földim, el vagyunk fáradva, legyen oly jó: nyitasson egy szobát s adjon valami harapni valót, az Isten áldja meg!“
Ujra elmondatom egy másikkal.

T.: Kísérletet teszünk, tudnátok-e ti egy kis elbeszélést írni? Az elbeszélés Juliskáról fog szólni, aki az édes anyjától ozsonnát kér. Párbeszédes alakot használtok. Juliska és az édes anyja beszélgetnek, közben amit még el kell mondani, azt ti fogjátok mondani. Fölhasználjátok „Az alföldi kocsmáros” című elbeszélés ama részletét, amelyet most többször elmondottatok. Ragaszkodhattok az író kifejezéseéhez, ami a gróf titkárára vonatkozik, amit a titkár mond, azt megfelelően elbeszélésünk címéhez Juliskával mondatjátok el, amit a kocsmáros mond, annak mintájára Juliska édes anyját beszélgetétek, az író helyett ti mondjátok el a még szükséges részeket.

T.: Mivel kezdődik ez a részlet az elbeszélésben. M.? M.: „A gróf titkárája csak oda lép stb.” T.: Kit fogtok ti szerepeltetni a gróf titkárája helyett. P? P.: Juliskát beszélgetjük. T.: Hogyan kezdenéd te az elbeszélést. R? R.: „Juliska odalép az édes anyjához, megcsókolja kezét, s hizelegve mondja vagy kéri.” T.: Jól van! Hát te S., hogyan kezdenéd? S.: „Juliska hazajött az iskolából köszönt s odament az édes anyjához stb.” T.: Mit fog kérni Juliska az édes anyjától? Gy.: Ozsonnát kér. T.: Kinek a szavait fogjátok Juliska beszédénél felhasználni. Gy.: A titkár szavait. T.: Hát te, T.! hogyan kérnéd Juliska helyett, vagy, ha te volnál Juliska édes anyjától az ozsonnát? Gy.: „Ugyan édes, jó anyám, nagyon éhes vagyok, legyen olyan jó, és adjon valamit ozsonnára!” T.: S ki válaszol Juliskának? Gy.: Az édes anyja. T.: Kinek a szavait fogjátok felhasználni? Gy.: A kocsmáros szavait. T.: Hogyan fog tehát Juliska édes anyja válaszolni? Gy.: Hogyne adnék édes, kis leányom, adok narancsot, vagy almát, vagy tejet, vagy kávé, jó darab kenyeret stb.

T.: Mit tehet ez után Juliska? Gy.: Megköszöni az ozsonnát. T.: Azután? Gy.: Jó étvággal elfogyasztja. T.: S ha megozsonnázott, mit fog tenni? Gy.: Tanulni vagy játszani stb. T.: Jó kedvvel fog Juliska tanulni? Gy.: Igen, mert jó uzsonnát kapott. T.: Ki tudná ezt összefüggően elmondani? Gy.-ek jelentkeznek. T.: Mondja el K! K.: Juliska megköszöni az uzsonnát, jó étvággal elfogyasztja. Azután jó kedvvel hozzálát a tanuláshoz. T.: H.! te mit mondanál? H.: Vigan kiszalad Mariskáékhoz játszani.

Ezután az egészét egy-két gyermekkel — azok tetszése szerint alakítva — elmondatjuk. Fölhívjuk a figyelmöket egy néhány írásalakra a helyesírás szempontjából, különösen figyelmeztetjük a mondatokra és az írásjelekre.

Azután hozzáfognak a leíráshoz.

Ide iktatom az egyik fogalmazványt eredeti alakjában:

Juliska ozsonnája.

— Fogalmazás. —

Juliska anyjának dolga nem lévén, kiült a kertbe és kötögetett.

Juliska a szobában tanult kis testvérével, Lacikával. Egyszerre kiszaladt édes anyjához és hízelegve kérte: „Anyuskám, légy szives, adj ozsonnát, mert a tanulásban kifáradtam és éhes vagyok.“

— Hogyne adnék leánykám — szolt az anya. Mi kell: alma vagy kávé?

„Kávét szeretnék“ — szolt Juliska.

Az anyja elkészíté az ozsonnát. Juliska jóízűen megette, kezét csókolta és megköszönte az ozsonnát. Azután elment Mariskáért a szomszédb. és vigan játszottak.

Budapest, 1909. február 26-án. *Géberl Antonia*, V. oszt. tanuló.

A beszéd és a tett.

Tudvalevő, hogy nagy az értékbeli távolság a kettő között. Mert az első sokszor csak szellemi kötélánc, dialektikai gyakorlat. A másik ellenben cselekvés: szántás és vetés az élet ugarán. Noha nem tagadjuk, hogy vannak beszédek, amelyek cselekvésszámba is elmehetnek. Az ilyen beszédek azonban felette ritkák. És csak akkor van meg ez a jellegök, ha belső igazságuk és elokvenciájuk erejénél fogva a tömeglelket is mozgásba hozzák. A legtöbb beszéd azonban olyan értéktelen, hogy az illetőnek kár érette kinyitnia a száját. Olyan, mint a szappanbuborék: nincsen benne semmi. És pedig mennél terjedelmesebb: annál több benne a semmi. Azért mi őszintén megvalljuk, hogy az olyan szónokot, akiben cselekvés nincsen, a gyakorlati élet szempontjából nem is igen sokra becsüljük. Annál nagyobb azonban az elismerésünk a tettek emberei iránt. Mert ezek a dolognak nem a könnyébbik végét, a szót fogják meg, hanem annak a súlyosabbik végét: a cselekvést. Ennek a hitvallásunknak pedig ez a genezise, mert azt tapasztaltuk, hogy szóval nem segítettek sohase senkin, ellenben a tett, vagy hogy kifejezésünkben gondolatunkhoz hívek legyünk: a jótett már millióknak kötözte be fájó sebeit.

És ugyan mért éltünk ezzel a hosszú bevezetéssel? Azért, kedves olvasónk, hogy konkrétice kimutassuk a beszéd és a tett közötti óriás különbséget. A fővárosi tanítók (tisztviselők) nyugdíjrendezéséről is beszéltek már ugyanis eddigelé is sokan, még pedig bőven. Beszéltek azoknak lakásmizériáról is sokan és szintén bőven. Beszéltek pedig róla olyanok is, akik tudtak hozzá. Olyanok is, akik nem tudtak

hozzá. Minden szó pedig oda konkludált, hogy a helyzet türehtetlen. De hogy tettek volna valamit ennek a megszüntetésére, arról szó sincsen. A szó itt is csak szónak, egyszerű stílárius fényelgésnek bizonyult. Így azután, hogy a fővárosi tanítókra (tisztviselőkre) továbbra is megmaradt a nyugdíj nyughatatlannak, a lakás pedig lakhatatlannak. A sok beszéd után a tanítók (tisztviselők) továbbra is lesték-várták, hogy mikor fognak már nemcsak a szóban, hanem lakásokban is becsületesen lakhatni; a nyugdíjba készülők pedig szintén, hogy mikor fognak már nemcsak szóban, hanem a nyugdíjban is megnyugodhatni. Nem tudták elérni. Ennél fogva mit volt mit tenni, minthogy mindkét karámban reménytelenül továbbra is bevonult, mint a remete rák, penészes odújába; az emeritálni készülők pedig ezenfelül továbbra is zörgetik csontjaikat az iskolába, a hivatalba. Időközben idegesen olvasván a falbszerű prognosztikont. De ezuttal is mindhiába, mert az stoikus nyugalommal továbbra is mindig csak beszédfelegeket jósolt.

Azonban a higany váratlanul fellebb szállott: dr. Bárczy István polgármester lett. Ami azt jelentette, hogy elvonult a sok meddő beszéd-felleg és eljött a napsugaras tett.

Dr. Bárczy István ugyanis hosszú hivataloskodásának ideje alatt sokat nézett, sokat látott, sokat is tapasztalt. Tapasztalta nevezetesen, hogyha a megváltozott gazdasági konjunkturák mellett a fővárosi tanítók (tisztviselők) lakásügye és nyugdíjügyök továbbra is ilyen sivár és reménytelen marad: akkor azok is ilyen szűkösen fogják mérni munkájukat. Ez maga után fogja vonni a főváros hivatali életének a rothadását, végső eredményében a főváros közéletének elzüllését. Ettől pedig a város még súlyos áldozatok árán is meg kell óvni. De a panaceát nemcsak ez a tárgyi, hanem az alkalmazottak személyi oka is parancsolta. Mert azt csak csak nem lehet megengedni, hogy az alkalmazottak, akik egész életüket a főváros szolgálatában nyüvik, sőt teljesen el is nyüvik testben és lélekben egyaránt, azok mondjuk testi fáradalmaikat és lelki életüket holmi camera obscurákban pihenjék ki és nyugdíjaztatásuk esetén teljesen fedél nélkül maradjanak. Ezen segíteni kell. Nem máról holnapra: palliative, hanem hosszabb időre: gyökeresen. Így jött létre a nyugdíj-szabályzat. Amely noha idáig még nem ment életbe, de alkotóját épügy dicséri, mintha már testet öltött volna, állván úgy a dolog, hogy ez a „testöltés“ nem az alkotón, hanem máson mult. Így van kialakulóban a lakásügy is. És ezt mind dr. Bárczy István bölcs belátása, értelme, humánus gondolkozása, a város és az alkalmazottak iránti szeretete csinálta. A nagyobbszabásu embereket épen az jellemzi, hogy a kavart helyzetet és annak veszedelmét éles szemökkel rögtön észre veszik, a kibontakozás útjait és eszközeit rögtön megtalálják. Es ha megtalálták: eszméiket ha törlik, szakad, keresztül is viszik. Ezt a szószátyárok nem

ismerik. Mert ez a munka az emberiség leghasznosabb elméinek: a produktív elméknek van fenntartva. Azért csatlakozunk mi is ahoz a lelkes ovációhoz, amelyet dr. Bárczy István tiszteletére április 24-én rendeztek, mert nála nem mérföldes beszédeket, hanem mérföldmutató tetteket látunk.

Szabó Kálmán.

H i r e k.

Otthonunk és a lakbérmozgalom. *A Magyar Tanítók Otthona* április 22-én tartotta meg rendes választmányi ülését *Barca Albin* elnöklése alatt. Az ülés főtárgya annak a megbeszélése volt, hogy milyen állást foglaljon el a Magyar Tanítók Otthona a székesfővárosi tisztviselők Otthonának a lakásbérügyében megindított mozgalomával szemben.

Ugyanis átirat érkezett a fővárosi tisztviselők Otthonától, melyben arra kéri Otthonunkat, hogy csatlakozzék az általuk kidolgozott tervezethez, melyet aztán a fővárosi tisztviselők szövetsége, illetőleg *Melly Béla* tanácsnok ur elé terjesztvén, mint a főváros összes tisztviselői, tanítói és tanárai, egységes lakásbértervezetét terjesztenék föl a tekintetes Tanácshoz.

A tervezetet *Barna Jakab* alapos átnézés után a választmány elé terjeszti és örömmel konstatálja, hogy a tisztviselők a tanügymunkásaival szemben nagyon előzékenyek mutatkoznak, amennyiben ugyanolyan kulcsot proponálnak nekünk, mint amilyenre az ő jövőendő lakásbérüket alapítják. Igaz ugyan, hogy a Budapesti Tanítótestület legutóbb tartott rendkívüli közgyűlése magasabb követelményt állított föl a tanítók lakásbérére nézve, de ez is kedvező, és elérését annál inkább remélhetjük, minthogy a tisztviselők hatalmas tábora is ezt óhajtja. Az Otthonra nézve az a kettős nehézség áll fenn, hogy a Budapesti Tanítótestülettel együttesen járván el, most ettől a határozattól el nem térhet, más részt azonban a tisztviselők Otthona udvariás átiratát sem hagyhatja figyelmen kívül. A választmányra hárul tehát a feladat, hogy ezeket a nehézségeket a tanítói érdekek szempontjából eltüntesse.

Agotai Béla szakfelügyelő azt indítványozza, hogy küldessék ki egy albizottság, mely puhatolja ki, hogy a Budapesti Tanítótestület kapott-e hasonló tartalmu átiratot, ha igen, hajlandó-e ezt érdemleges tárgyalás alá venni. Járjon el ebben a fővárosi tisztviselők Otthonánál is annak kiderítése végett, hogy számításaikban milyen alapot tekintettek és milyen reményeik vannak. Végül érintkezésbe lépve a fővárosi tisztviselők szövetsége elnökével, *Melly Béla* tanácsnokkal igyekezzék ebben az ügyben az ő nézetét is megtudni. Az albizottság jelentése után határozhat az Otthon a tisztviselőknek adandó válasz dolgában.

Rákos István annak a nézetének ad kifejezést, hogy az Otthon újabb mozgalomban annál kevésbé vehet egyelőre részt, minthogy a Budapesti Tanítótestület memoranduma már a Tanács előtt van. *Faller Jenő*, *Barca Albin* és *Rózsa Ignác* stb. hozzászólása után a választmány *Agotai Béla* indítványát fogadta el. Az albizottságba *Barca Albin*, *Agotai Bélát*, *Rákos Istvánt* és *Révhegyi Ivánt* választották be. (Rt.)

Kizárt tanulók. Bécs mellett egy kis faluban érdekes tanügyi esemény történt. A kis helységben letelepedett egy asszony, aki gyermekeket fogadott ellátásba. Bécs városa huszonkilenc szegény, gyenge gyermeket adott gondozásba, olcsó pénzen. Eddig rendben volna a dolog. A gyermekek azonban iskolaköteles korban lévén, tehát iskolába kellett őket adni; így szokás ez Ausztriában is. A kis falu előjárósága azonban erélyesen a sarkára állott. Ugyanis az iskolának 59 tanulója volt, ha ez a 23 is hozzákerül, lesz 82. Már pedig az osztrák népoktatási törvény *csak* (?) 80 tanulót enged meg egy tanítóval. Így hát 82-vel kettőt kellett volna tartani. A tanító fizetése ugyan nem terhelte volna a községet, de hát padot meg természet kellett volna adni. Ez baj. Itt tenni kell valamit, tettek is. Valóságos zendülés támadt a faluban, hogy hát azt a 23 bécsi gyermeket nem engedik iskolába, menjenek vissza. És mi lett a dolog vége? A szegény, sápadt, gyenge gyermekeket visszavitték a füllelt nagy városba, egy obskurus falusi előjáróság nagy győnyörüségre. Ez történt a XX. században — Ausztriában. K. A.

A Frey-alapítvány nyertesei. Néhai Frey József fővárosi igazgató nagyobb alapítványt tett elhalt fővárosi igazgatók és tanítók özvegyeinek és árváinak gyámolítására. Az alpból évenként 7—8 özvegy kap egyenkint 400—600 koronányi segélyt. Eddig 116-an mintegy 47 ezer koronányi segélyt kaptak. Az alap segélyeit egy külön héttagu bizottság intézi el, mely e napokban Mosdósy Imre királyi tanácsos tanfelügyelő elnöklété alatt a következőknek szavazta meg az idei segélyeket: Szőke István, Czimmermann Antal, Schmiedt Ödön, Szedő József, Benedek Gergely, Mazurek Pál özvegyei és Szidanics Ferenc árvái. A segélyeket május 5-én, az elhunyt alapítványt tevőnek születésnapján, a Ferencrendi-szerzetesek belvárosi templomában 10 órakor tartandó gyűlés után a gróf Károlyi-utcai iskola tanácstermében osztják ki.

Eljegyzés. Móra József fővárosi tanító, Móra Istvánnak, a költő-tanítónak és nagyrabecsült dolgozótársunknak fia, eljegyezte dercsikai Katona Irénkét.

Halálozás. Weitzenfeld Lipót nyugalmazott szföv. polgáriskolai igazgató élete hatvanhetedik évében április 19-én Budapesten meghalt. Az elhunyt tanfériú a matematikai oktatás terén szerzett kiváló érdemeit, több művet is írt, mely javarészt a matematika megoldatlan kérdéseivel foglalkozik. Az utóbbi években sok csapás érte, elvesztette feleségét, leányát és fiát; látása is nagyon megromlott. Ez okok miatt visszavonultan élt, kerülte a társaságot s halála is a magános ember elhagyott szomorú halála volt.

Frey József arcképe. Az elhunyt nemes jöltezőnek 24+33 cm. nagyságu berámázható arcképe az iskolai irodában leendő kifüggesztés céljára díjtalanul áll az iskolaigazgatók és vezetők rendelkezésére. Elismervény ellenében átvehető a segélyeket adományozó bizottság jegyzőjénél Romhányi Sándornál hétköznapiokon délelőtt a Nyár-utcai iskolában

A fővárosi községi iskolákról most jelent meg az évi kimutatás: egy vaskos, derék kötet. Tanulságos adatai szerint a főváros háromszázhárom tanintézetében 3640 alkalmazott szolgálja a közoktatást és iskoláiban 102.633 gyermek nyer gondozást és oktatást. Az utolsó két év alatt az intézetek száma husszal, a tanítók száma 198-al, az osztályok száma 244-el és a tanulók száma 2904-el szaporodott.

Legjobban szaporodott az ismétlő iskolai osztályok száma, még pedig a háztartási ismétlő iskolákban 51 és a mesterinas-iskolákban 83 osztállyal. Az elemi iskolai osztályok szaporulata: 58, a polgári iskoláké 42. Az egyes iskolafajokról a következő kimutatást adhatjuk:

A felsőbb iskolák száma nyolc. A felsőkereskedelmi iskolák fejlesztése szembe-tűnő. Érdekes kísérletet kezdett a főváros a belvárosi felsőbb leányiskolának részint gimnáziumi, részint kereskedelmi irányban való kibővítésével. *A polgári iskolák száma 27, fióiskolákkal együtt 31, 481 tanárral és 19.907 tanulóval. Az elemi iskolák száma 92, A tanítók száma 1677, kik közül férfi-tanító 709 és tanítónő 870, igazgató 98.*

Az ismétlőiskolák az ipar nagymértékű gyarapodását mutatják. Két év alatt 83 osztállyal szaporodott a számuk. A háztartási ismétlőiskolákat is gondosan szervezik, pedig felszerelésük költségesebb, mint az ipariskoláké. Szervezik a gazdasági telepeket is, amelyek a külterti kertészetek mintatelepei gyanánt szerepelnek és ezen kívül az iskolák szemléltető anyagát és ablakai virágdíszét szolgáltatják.

Az óvóiskolák száma 70, az óvónők száma 121, akik 6356 gyermeket gondoznak az óvóiskolákban.

A naphőzi otthonok száma 65, 129 felügyelőnővel, akik 5441 gyermeknek viselték gondját.

A női kereskedelmi tanfolyamok száma 7, a tanárok száma 84, akik 919 tanulókat oktatnak a délutáni órákban.

Jubileum. A Budapesti (budai) Tanítóegyesület június 9-ére tervezi disz- közgyűlés keretében — 40 éves fennállása ünnepségének megtartását, összekötvé bankettel, délutáni kerti mulatsággal és esti táncvigalommal. Midőn e jubileárius ünnep-ségünkre már most bátrak vagyunk felhívni az igen tisztelt kartársak b. figyelmét. egyben kérjük egyesületünk ama t. tagjait, akik a kiadandó emlékfűzet részére kért *emléksorokat* még nem juttatták kezünkhez, hogy azokat mielőbb bektűdeni szivesked-jenek. Mindnyájan, kik tagjai vagyunk e szép méltó egyesületnek, e sorokkal adnók maradandó bizonyítékát iránta érzett szeretetűnknek, múltja és jövője iránti érdeklő-désűnknek. Szenteljünk tehát néhány sort egyesületünk e ritka évfordulója emlékének. Budapest, 1909. ápr. 20-án. Üdvözléssel: az elnökség.

Állami tisztviselők — az áll. tanítókért. Az Állami Tisztviselők Országos Egyesülete memorandumot intézett a közoktatási miniszterhez az áll. tanítók lakbéré ügyében. A szép memorandumból közöljük a következő részt:

Fájdalmasan érintette az állami népiskolai tanítókat, hogy ők a lakpénz-emelésből kimaradtak. Nem vagyunk hívatta az állami népiskolai tanítók nagy-jelentőségű társadalomerkölcsi, népnevelési és nemzeti hivatását Nagyméltóságod előtt tüzetesen fejtegetni. Excellenciád lángelméje már régebben felismerte a magyar nép-tanítóknak a magyar nemzeti állam teljes kiépítése körül való messzeható hivatás-körét. E körülményt legfényesebben megvilágítják a közelmúltban a népnevelés terén alkotott törvények, melyek lelkes kezdeményezőjét és védőjét éppen Nagyméltóságod személyében tiszteljük. Ezért, mint az összes állami tisztviselők érdekképviselője, Nagyméltóságod kegyes figyelmét csak arra a körülményre hatórkodva k irányítani, hogy az állami népiskolai tanítók az 1907. évi 26. törvénycikk által megvalósított magasabb illetmények ellenére jelenleg is szűköss javadalmasásban részesülnek, melyek a mostani drágasági viszonyok között csak a legszerényebb megélhetést biztosítják. Ha tehát törvényhozás szükségesnek látta a többi államtisztviselők lakpénzeit fel-emelni, éppoly indokolt azt azokra is kiterjeszteni, akiket éppen a fent emeltett törvénycikk szintén állami tisztviselőknak minősített.

LU
kal
Buda
Dus va
Kült
kezt

T
Mos
veze
hete
rend
lőzs
!!

„Weck“ ez a neve a legújabb mű-törlőgummi gyártmánynak. Tudvalevő, hogy a Günter Wagner cég gyárában törlőgummit is készít. Ujabban mű-gummit is gyártanak, melyek olcsóságuknál fogva igen elvannak terjedve. A „Weck“ törlő-eszköz, melyet alkalmunk volt megismerni, szintén ilyen gyártmány. Hasonlít a rendes törlőgummihoz, színe is olyan, kintően tisztít és emellett lényegesen elüt a törlőgummi utáztatoktól. Nem olyan sárgás, ivateges, mint ezek. A „Weck“ mű-gummi minden nagyságban kapható.

KALOGÉN

BRÁZAY SÓSBORSZESZ
FOGKRÉM és SZÁJVIZ ★

legjobb szer a fogak
ápolására, mert nem-
csak fehériti a fogakat
de edzi a foghúst is.

Egy tubus ára 60 fillér.

Kapható mindenütt.

LUKÁCS ARNOLD

kalap- és uri-divat áruk üzlete

Budapest, IV., Kecskeméti-u. 7.

Dus választék angol, olasz és magyar
gyártmányu kalapokban.

Különlegességek nyakkendők,
keztük, smokking- és frakk-
ingekben.

TANITÓK FIGYELMÉBE !

A „Gyorstudományi Társulat“ Gabelsberger - Markovics szakiskolájában a gyorsírás, vitairás, gépirás, levelezés, szépirás, helyesírás, egy és kettős könyvvitel, számvitel, sokszorosítás teljes tandija 18 frt. részletekben. Árvák tandíjmentesen. Állásközvetítés, tanárképzés. Elnök : Forray Soma. Alelnök : dr. Halász Zoltán, dr. Komor Gyula parlamenti gyorsírók. Igzg. Révai Adolf. szfv. t. Budapest, VI., Király-utca 98/b. sz. Tanítók gyermekei kedvezményben részesülnek.

TANITÓK SEGÍTSÉGE!

Most már minden tanfelügyelőség megköveteli a tanítótól a részletes tanítástervezetet (tananyagbeosztást). Bármely osztályfalra felfüggeszthető, hónapokra és hetekre felosztott részletes tanítástervezete 30 fill. Mind a hat osztályt egyszerre rendelve 1:50 K. Az egytanítós iskoláé 1 K. Kapható szerzőnél: Hoffmann József tanító, Szatmár. Az összeg 10 fill. portóval együtt előlegesen küldendő be.

!! Államsegély kérvényezésénél is nélkülözhetetlen !!

**Uj árjegyzéket 1909 évre
ingyen és bérmentve küldünk.**

Mindennemű iskolapadok, iskolai és torna-berendezések, butor-berendezések, modern írodabutorok és szabadalmazott gyermekpadok gyártása.

Singer **Singer**

„66”
a legújabb
és legtöké-
letesebb
varrógép.

varró-
gépek csak
a mi üzle-
teinkben
kaphatók.

**SINGER Co. varrógép
részvénytársaság**

== BUDAPEST ==

IV., Semmelweis-u. 14., VII., Rákóczi
ut 32., VIII., József-körút 77/79., II.,
Fő-utca 49., IV., Muzeum-körút 27.

Fióküzletek az ország minden
városában.

Schuller tanár **összerakható
Magyarország térképe.**

*Miniszt. által engedélyezett legjobb
taneszköz hazánk földrajzának
felelthetetlen elsajátításához.*

Díszkiadás k. 5.50. Iskolai kiadás k. 3.

kapható és kívánatra árjegyzéket
küld Neuzil Ferenc papírneműgyár Nagyszében

:: Magyar gyártmányú taneszközök ::

Gaspárdy Aladár tanár

**Növénygyűjtő és növényleirő
címlapok** miniszt. engedélyezett taneszköz.
1 teljes növénygyűjtő ára **2.50** kor.
1 növényleirő címlapok külön **0.80** kor.

Kis növénygyűjtő
321 növény névjeggyel ára **1.50** kor.

Magyar költők négyese tud. kártyáját.
1 egyszerű kiadás ára **1.30** kor.
1 díszkiadás **3.80** kor.

Szabadalmazott Globus rajztömbök rajzállványok, vázlat-
könyvek, rajz-, vázlattömbök, füzetek különféle kivitelben

Árjegyzéket ingyen és bérmentve küld

NEUZIL FERENC

== PAPIRNEMŰGYÁR NAGYSZEBEN. ==

Alapítattott 1878. — Alapítattott 1878.

Keleti J.

Orvossebészeti műszer- és kötszer-gyáros.

BUDAPEST,

Főraktár : Gyár :
IV., Koronaherczeg u. 17. IV., Koronaherczeg u. 14.

A cég különlegességei:

Orvos - sebészeti és állatorvosi mű-
szerek, csász. és kir. szab. sérvkötők,
orthopaediai gépek, valamint a beteg-
ápoláshoz és betegkényelemhez való
összes eszközök gyártása. Mentő-
szekrények és fertőtlenítő készülékek
községek és gyártelepek részére.

Telefon 13-76. szám.

**Nagy képes árjegyzék ingyen és
bérmentve.**

RÖSER JÁNOS nyilvános tan-és nevelő-intézete

BUDAPEST, VI. ARADI-UTCA 10.

Ezen intézetet alapított 1853-ban. Eddigi tanulók száma 18577. Magában foglalja: **a nevelő-internátust**, melyben vidéki családok fiai teljes ellátást, felügyeletet és nevelést nyernek; **a felső kereskedelmi iskolát**, melynek záróbizonyítványai az **egyévi katonai szolgálatra** jogosítanak; **a polgári iskolát**, mely egyenjogú és egyenrangú az állami és községi iskolákkal.

Értesítést küld és felvilágosítást ad az igazgató

RÖSER JÁNOS Budapest, VI., Aradi-utca 10.

Serétes és golyós

vadász-

fegyverek

eredeti, kitűnően szabályozott és belőtt **Browningpisztolyok**, revolvereket, floberteket és karabélyokat, **csekély havi törlesztésre** szállít

Nowotny J. fegyvergyáros
budapesti telepe.

Budapest, VI., Nagymező-u. 21. sz.

Kérjen fegyverárjegyzéket.

Cs. és klr. sz. amerikai Cottage-szivólégrendszerű

Harmoniumokat,

valamint európai rendszer szerint legolcsóbban szállít

Pajkr Rezső és Társa,
Budapest, X., Delej-u. 11. (Tiszviselőtelep.)

□ Részletfizetésre 8 koronától feljebb. □
Tanerőknek és lelkészeknek % engedmény. □ 5 évi jótállás.

Pedálos harmoniumok mindkét rendszer szerint minden nagyságban pontos orgonaműretekkel templomok és szemiharmóniumok részére mint gyakorló orgonák. □

Bérmentes szállítás az utolsó vasutállomásig.

BUTOR

készpénzért vagy részletfizetésre legjutányosabb áron

Ehrentreu és Fuchs
Zesivéreknél

Budapest, VI., Teréz-körút 8. sz.

Képes árjegyzék ingyen. Telefon 88-59.

Orgona - Harmoniumok

A gyönyörű hang, melyet a világhírű és elismert legjobb gyártmányú amerikai rendszernek elmés szerkezete elővárással, önmagának zeng dicséretet. 65 forinttól minden árban kapható.

STOWASSER J.

cs. és kir. udv. hangszergyáros, a m. kir. zeneakadémia, színházak, művészek stb. szállítója.

Első magy. vill. erőre berendezett hangszergyár.
Budapest, II., Lánchíd-utca 5.

Továbbá ajánlja saját gyárában készült, elismert legkiválóbb minőségű összes húros-, vonós- és fuvó-hangszereit, szakértői és feltétlen szolid árak mellett. Specialista vonós hangszerek készítésében és javításában.

Hangfokozó gerenda

mely által bármely hegedű, gordonka, beleillesztése után sokkal jobb, erősebb és lágyabb hangot nyer. (Biztos siker.) Hegedűbe hangfokozó gerenda 4 frt. Kezesség minden egyes hangszerre.

Saját találmányú (Rákóczi) Tárogató; általánosan elismert legjobb, mely tökéletes soló hangszerré általam konstruáltatott. Iskolával 30 frttól feljebb. — Kivitel nagyban és kicsinyben.

Árjegyzék minden egyes hangszerről külön kívánatra bérmentve küldetik

Alapított 1838-ban. 30 kitüntetés.

"Telikan" festékek.

A Günther Wagner-féle művész és technikai aquarell festékek elismert szaktekintélyek bírálata szerint tisztaság, oszlatóság, szinhatás és vegyithetőség tekintetében utólrhetetlenek

A Günther Wagner-féle folyékony-tusok

□□□ világhírűek □□□

GÜNTHER WAGNER
HANNOVER és WIEN X/1

MAGYAR TÖRLŐGUMMI

A MAGYAR GUMMI JEGYE.

MAGYAR DIÁK CSAK EZT VEGYE! KAPHATÓ MINDEN PAPIRKERESKEDÉSBEN!!!

MAGYAR RUGGYANTAÁRU-GYÁR
RÉSZVÉNYTÁRSASÁG BUDAPEST.

HIRDETÉSEKET

BÁRMIKOR FELVESZ A KIADÓ-
HIVATAL: BUDAPEST, VII. KER.,
DEMBINSZKI-UTCA 36. I. em. 8.

